

Norsk seniorpolitisk barometer:

Arbeidsgleden øker med alderen

Arbeidstakere over seksti år er de som gleder seg mest til å gå på jobb, og de gleder seg mindre til å gå av med pensjon enn yrkesaktive i 50-årene. Eldre arbeidstakere er også de som mener de behersker jobben best.

Hvordan opplever senioren arbeidslivet, og hvordan opplever arbeidslivet senioren? Dette forsøker Senter for seniorpolitikk å besvare, når de i samarbeid med Synovate MMI årlig presenterer Norsk seniorpolitisk barometer. 2007-barometeret viser nok en gang en utvikling i riktig retning, sett fra de eldste

arbeidstakernes synsvinkel. For man må huske på at det bare er de som er i jobb, som er blitt spurt. De som er ute av arbeidslivet, er ikke med i undersøkelsen, som omfatter ett tusen arbeidstakere i alle aldre. Dessuten er et utvalg ledere stilt spørsmål om deres holdninger til eldre arbeidstakere, i en egen undersøkelse.

Nå mener 44 prosent av befolkningens yrkesaktive at arbeidstakere i 50-årsalderen er mer ettertraktet enn for fem år siden. Blant ledere i arbeidslivet mener 68 prosent at gruppen 50 pluss er mer ettertraktet enn før. Men det hører med til historien at det har vært høykonjunktur og stigende etterspørsel

etter arbeidskraft helt siden barometeret startet, i 2003.

Eldre blir stadig eldre

I år er grensen for å bli regnet som «eldre» av arbeidslivets ledere 54 år. Denne grensen har beveget seg oppover de siste årene, og ligger nå ett år høyere enn i 2005 og 2006 og to år høyere enn i 2004. Med andre ord: Man må stadig bli eldre for å være «eldre». Likevel setter lederne grensen lavere enn arbeidstakerne. De mener at grensen går ved 57 år. Ledere i servicenæringen mener grensen går ved 52 år, mens ledere i det offentlige mener man må bli 56 år før man er «eldre».

Langsom holdningsendring

Undersøkelsen fra Synnovate MMI viser at ledere generelt har et positivt syn på arbeidstakere som har levd en stund. 75 prosent erklærer seg helt enige i påstanden om at arbeidstakere over 50 år har minst like gode arbeidsprestasjoner som de under 50 år. Ytterligere 18 prosent sier seg delvis enige i dette utsagnet. 41 prosent sier seg helt enige i påstanden om at mange 70-åringer kan yte like mye i jobb som folk som er 10–15 år yngre. 26 prosent er delvis enige. Et stort flertall av lederne mener dessuten at eldre ansatte har like gode muligheter som yngre til å lære nye arbeidsoppgaver.

Målingene tyder på at eldre arbeidstakere i stigende grad regnes som ettertraktet i arbeidslivet. 68 prosent av lederne sier de har inntrykk av at 50-åringer er mer etterspurt i dag enn for fem-seks år siden.

De fleste mener det skyldes mangel på arbeidskraft. Men over halvparten begrunner også svaret med at 50-åringene er produktive og nyttige.

– Sakte, men sikkert ser vi at den positive holdningen til seniorer øker både i befolkningen og blant arbeidslivets ledere, sier direktør Erik Dalen i Synovate MMI.

Han tror ikke tendensen vil snu.

– Med de avgangsratene som vi kan se for oss som følge av den demografiske utviklingen, er det lite sannsynlig at seniorennes attraktivitet skal avta, sier Dalen.

Mangler beregninger og planer

Men knapt hver tredje norske virksomhet har gjort seg noen tanker om hvilken gjennomsnittsalder og alderssam-

menstning de har om fem år. Mange norske virksomheter mangler planer for å beholde seniorenne. Bare 38 prosent av de private bedriftene har en slik strategi, mens 75 prosent av offentlige virksomheter har det.

Dermed ser det ut til at seniorbarometeret bekrefter tendensen i en internasjonal undersøkelse fra Manpower. Her havner Norge og Sverige nederst blant 25 land, både når det gjelder å rekruttere og beholde seniormedarbeidere.

Samtidig har det vært skrevet mye om den forestående eldrebølgen, som også er bakgrunnen for det nye pensjonssystemet. Samfunnet har ikke råd til at folk pensjonerer seg for tidlig. Derfor må man stimulere eldre arbeidstakere til å jobbe så lenge som mulig. Det skal lønne seg i forhold til å gå av med pensjon ved fylte 62 år, med mindre man jobber ved siden av førtidspensjonen. Og mens utformingen av pensjonssystemet har karakter av pisk, skulle en aktiv seniorpolitikk være en gulrot. En aktiv seniorpolitikk må være noe annet enn ren nød: «nå er arbeidsmarkedet så stramt at vi trenger deg likevel» eller «fortsetter du, blir du belønnet kraftig økonomisk i form av en bedre pensjon». En god seniorpolitikk må innebære at eldre arbeidstakere har lyst til å fortsette å jobbe, at kompetansen blir brukt og verdsett av ledelse og kolleger, og at arbeidssituasjonen blir tilrettelagt. Der gjenstår det atskillig. Det har blitt med en stortingsmelding som nesten ikke har fått oppmerksomhet, skriver Dagbladet i en kommentar til presentasjonen av seniorbarometeret.

Vil ikke ha særaldersgrense

Yrkesaktive ønsker i stadig større grad å forlenge kontakten med arbeidslivet. I gjennomsnittet svarer norske yrkesaktive at de kan tenke seg å gå av med pensjon når de er 63 år. Det er ett år mer enn det som ble målt i perioden 2004–2006. Over tid ser det altså ut til at det er en nedgang i andelen som ønsker å gå av tidlig.

Samtidig mener bare 30 prosent av de yrkesaktive at det bør være en øvre aldersgrense i arbeidslivet, mens halvparten sier at det ikke bør være en slik grense. 20 prosent av de spurte har ikke tatt stilling til dette spørsmålet. Andelen som mener det bør være en øvre aldersgrense er så å si lik i alle aldersgruppene.

I år ble det også stilt spørsmål som skulle avdekke holdningen til særaldersgrenser for enkelte yrkesgrupper, som politi, brannfolk og flygere. Det viste seg at hele 76 prosent av de spurte mente det var bedre å basere videre yrkesaktivitet på tester av helse og arbeidsevne fremfor en felles lav aldersgrense. Tannleger i Den offentlige tannhelsetjenesten har en særaldersgrense på 65 år, men tannlegene var ikke spesielt nevnt i spørsmålsstillingen, og nok heller ikke tenkt på verken av spørsmålsstillere eller respondenter.

Ellen Beate Dyvi